

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

II. Krónik. XXIII. 11.

„Akkor királylává tevék ötet . . . és mondának: éljen a király!” A nagy, dicső király, a nemzet atyja.

. . . És a koronázó nemzet? Oh, nagynak kell lennie nemcsak a koronás királynak, de a koronázó nemzetnek is. Egy dicstelenül hanyatló nemzet koronája ugyan mit ér? Fényt a koronának a nemzet adjon! Nem szükség itt ezer évnek történetét bontanom ki. Nagy, dicső volt az a nemzedék is, mely a koronázást előkészíté, mely e nemzeti fényes álmot megvalósítá. Dicső volt küzdelmeiben, diadalaiban, szenvedéseiben, dicső volt apostolaiban, hőseiben, vértanuiban. És e nemzetnek nagynak kell maradnia. A nemzeti nagyság pedig nem véletlen, de anyagi és erkölcsi erők csalahatatlan eredménye. Véletlen csoda minket el nem söpörhet, de meg sem tarthat. És e nemzetnek még nagyobbá kell lennie. . . .

Mi teszi nagygyá a nemzetet? A hazaszeretet! A hazaszeretet pedig mindenekelőtt: nemzeti öntudat. Itt mindenkinek kell tudnia, hogy e bércek: székely bércek, az a róna: magyar róna, az a tenger: magyar; ez az édes, fenséges nyelv: magyar nyelv; ez a sugárzó, borongó könyv: magyar történelem; ez a könnyen lelkesedő, könnyen tévedő, de mindig fölemelkedő nép: a magyar nép. A mi sugár megvillan itt a lélekben: magyar gondolat az; a mi drága gyöngy itt fölmerül a szivek tenger mélyeiből: magyar érzés az; a mi szépet, hasznost alkot itt a kéz: magyar munka az. A mi szent láng lobog itt az ifjuban: az a magyar ifjuság lelkesedése és a mi égi fény dereng, világol itt a nőnek homlokán: magyar nőknek, magyar anyáknak erénye az.

És a hazaszeretet nemcsak nemzeti öntudat, de munka, de tett. Miveld jól földedet: a haza földje az; fejleszd műhelyedben az ipart: hazai ipar az; hozz bölcs törvényeket, szolgáltass hű igazságot, terjedjen a világosság, szárnyaljanak az eszmények: nemzeti dicsőség ez; szolgálj a hazának egy gondolattal, egy példaadással, egy verejtékcseppel: mind . . . mind hazaszeretet ez.

És a hazaszeretet: egyetértés, együttérzés. Együttérzés nélkül nemzet nagygyá nem lehet. — Mindenkinek kell tudnia: a haza nem „enyém”, de „miénk.” Miénk történelme, reménye; miénk dicsősége, miénk szégyene, gyásza; közös az áldás, mit ad, közös az áldozat, mit ő kíván. — Kössön szövetséget ne csak a köznapi lelkek önérdéke, de a magasabb lelkesedétség is. Oh helyet, helyet a mi sziveinkben a nagy polgár erényeknek, melynek neve együttérzés! És legyen együttérzés nemzet és király között. Ah mi megtudunk halni a hazáért és megtudunk halni a királyért. A meg hasonlításban láttunk egy töviskoronás nemzetet és egy koronátlan, koszorúatlan uralkodót; mint lett egyszerre dicsővé, áldottá mindkettő az egyetértés által! És legyen egyetértés a más nyelvű népekkel is . . .

Im, a koronázó nemzet a nemzeti öntudatban, a nemzeti munkában, az egyetértésben, az ő honszeretében, az ő nagyságában . . .

Isten, királyok, népek Istene! tedd mindörökké nagygyá e nemzetet! Áldd meg a királyt
áldd meg a hazát!

† Molnár Albert.

Régi mese.

Régi mese a juhnak és a farkasnak históriája. Régi, de mégis új, mert mindig ismétlődik. Legközelebbi változata a protestánsok vádolása a miatt, hogy az ultramontánizmus vizeit zavarni merik.

E vádak minden igazság nélkül hangzanak a D. P. L. ellen is. Hallottuk azokat már a kerületi gyűlésen annak indoklásául, hogy miért nem vesz részt a kormány a Bocskay szobrának leleplezésén? „Mert a D. P. L. állandóan támadja Apponyit míg gr. Tisza Istvánt folyton dicsőíti.“ Hallottuk azokat Böszörményben annak magyarázatául, hogy miért volt a kormány részvéte olyan szegényes ezen a nagy ünnepen? „Mert a D. P. L.-ban maga Balthazar is kritika alá vette a E. T. szentesítése körüli eljárást és tapintatlanul járt el a kormánnyal szemben.“ És hallani fogjuk még valószínűleg számtalan változatban, a mikor arról lesz szó, hogy miért tagadják meg a prot. református papság, tanárság vagy éppen egyház egyik másik a vallás-egyenlőségből és viszonyosságból folyó kívánságát vagy törvényes követelését.

Azt fogják mondani, hogy azért nem teljesítik a prot. tanárságnak az állami fizetésekiegészítésre vonatkozó óhaját, azért nem emelik fel a kongruát, azért nem csinálnak harmadik egyetemet, mert a D. P. Lap és a protestánsok nem pariroznak, hanem ellenzéki álláspontra helyezkednek, a kormányt és különösen Apponyit támadják, a felekezeti békét zavarják. És már is szinte halljuk, de bármennyiszer halljuk is ezeket a szemrehányásokat, ne feledjük el, hogy azokat nem igazában sértett fél, hanem az ürügyet kereső hatalmas mondja. Hogy midőn az ultramontánizmus szóvivői ajkán ez a méltatlankodás felhangzik, a farkas, a hatalmas sötét szörű farkas méltatlankodik, a ki a magyarság egész vizét szomjuhozza és bényelni szeretné, s midőn a méltatlankodásokban egyik vagy másik lap, egyik vagy másik egyén említettik az összes protestánsok értődnek alatta, sőt rajtuk kívül felekezeti különbség nélkül mindazok, akik a szabadelvű társadalmi haladás elvének (rendesen gyenge) confessorai és egyébként Bagarjával a béke barátai.

Éppen az a baj, hogy mi magyarok fájdalom, nagyon is türjük ezt a klerikális hájjal megkenekedett, hazug helyzetében álnoksággal lavirozó új rendszert és nagyon is simogatjuk a kormányt. A felekezeti békét meg egyáltalában nem zavarjuk.

De nem zavarja azt a protestantizmus és a Debreceni Protestáns Lap sem. Nagy elvi ellentétek választanak el a kath. egyháztól.

Ezeket az ellentéteket mi nem bolygatjuk és izgató harcot, mint a Pázmán idejében ellene nem kezdünk. E harcok a történelemé immár, mely napirendre tért azok felett. A reformáció igazságai egyetemes igazságok lettek immár s a hit, gondolat, vizsgálódás és kultusz szabadságát nem dogmák, hanem tétéles törvények védelmezik. A tudományos vizsgálódás az élet, a haladás ezeken épül. A reformáció elveit módszereit maga a katolicizmus sem nélkülözheti. Nem is ezek miatt történik az összeütközés az egyházak között, hanem a lélekalászat és az egyenlőségi kérdések miatt.

Mi kérjük a törvények alapján az egyenlő elbánást és a modern nemzeti állam kiépítésére törekedünk; az ellentábor pedig védi privilégizált helyzetét, a kezén lévő nagy állami javakat, kiváltságait és a régi feudális államot.

És e küzdelmet akarnak most eldönteni a népért és szövétéges társai az állam ellen, a feudális világ javára.

De ez nekik nem fog sikerülni, mert a mily világos hogy e küzdelem, ha szünte az egyházak is érdekelve vannak abban, tulajdonképpen nem vallásos harc, melyben az egyház tagjai zárt sorokban vonulnak fel, hanem társadalmi és állami mérkőzés, melyben a felek minden valláskülömbőség nélkül csoportosulnak: éppen oly világos az is, hogy a küzdelemben mi a kath. magyarság s a nép nagy részére is számíthatunk. Még a kath. papok támogatására is bizonyos tekintetben. Hiszen a társadalmi s gazdasági harcban vele egyformán vagyunk érdekelve.

Az állam a mai helyzetben köteles a lelkészek fizetését kiegészíteni. A protestáns lelkészek fizetését nemcsak a 48. XX., hanem az egyenlő elbánás alapján is. E fizetés kiegészítés minimuma 2400 k. alapfizetés és a megfelelő korpótlék lehet. E fizetést mi nemcsak a magunk részére követeljük, hanem azt a róm. kath. nyomorgó magyar plébánosoknak is felettebb méltányosnak ítéljük.

Midőn azért az ő kongruájuk csak 1600 koronáig terveztetik, az ellen a magunk érdekében is hathatósan tiltakozunk és hangsúlyozzuk, hogy az az idő, amelyben ilyen rendezés akár mely forrásból lehetséges lenne, teljesen elmúlt s hogy Apponyinak vagy akárkinek az a törekvése, hogy a magyar papok 1600 koronán nyomorogjanak ezután is, mindannyiunk tehát az összes prot. és katolikus papság ellenzésével fog találkozni.

Annnyival is inkább, mert e törekvések a mig egyfelől teljesen az állam és az igazság ellen irányozottak, másfelől a kath. egyháznak is

csak egy részét érdeklik. Az ultramontán főuri és főpapi tábor. A kath. egyház demokratikus és felvilágosodott elemeire nem támaszkodhatik az az irányzat, mely az államot kiszolgáltatni készül egy nagy egyháznak, sőt abban is csak egy feudális jezsuita töredéknek.

S hogy ne küzdenénk ez irányzat ellen mi debreceni kálvinisták, a kik minden osztály különbség nélkül itt az alföldön az egységes magyar népre és annak erejére támaszkodhatunk s kiknek művelt vezetői és uri családjai századok óta folyó nemzeti és demokratikus küzdelemben emelkedtek ki.

Igaz, hogy mindig nyílt és egyenes küzdelemben, nem olyanban, melyet most az ultramontanizmus szóvivői indítottak s melybe maga az ország első hivatalnokai a vallás és közoktatásügyi miniszter is bevonatnizándékoltatik.

A mire most a jezsuitizmus vállalkozott nem kevesebb: „mint az autonomia címe alatt biztosítani az állami eredetű egyházi javakat a kath. főurak és a jezsuiták számára.”

„A szegény nyomorgó magyar papoknak pedig adni 1600 koronás kiegészítést az állam pénztárból.”

Ennek a tervnek nem lehet sikerülni. Utjában állunk mindnyájan nemcsak mi protestánsok, hanem az egész magyarság, az ország összes szabad polgárai és népe. Velök, oldalukon fog küzdeni a D. P. L. is s ebben a küzdelemben nem riaszt meg a sötétszörű farkas méltatlankodása sem, mely azzal vádol, hogy vizeit zavarjuk. Ismerjük már e hangot, a meséből is, a régi meséből a mely ma is igaz.

Dr. Ferenczy Gyula.

Gondolatok az 1904. évi III. törvénycikkben foglalt egyházi adózási s ezzel kapcsolatos egyetemes adóalapú segélyezési törvényünkről.

(Felolvasatott a felsőszabolcsi ref. egyházmegye f. évi május 23-án tartott lelkészi értekezletén.)

Nagytsiszt. Lelkészi értekezlet!

Az elnök ur megtisztelő felhívása folytán ismertetni óhajtom új törvényeinknek az egyházi adózási s az ezzel kapcsolatos egyetemes adóalapú segély megnyerése iránti eljárásról szóló III. t.-cikket és az ennek végrehajtására a magas konvent által hozott 92/1907 sz. utasítást.

Az 1904 évi XX. törvénycikket magában foglaló új egyházi törvény f. évi aug. 1-én életbe lép s ennél fogva itt az ideje, hogy különösen annak az egyházi adózási s ezzel szoros kapcsolatban levő s az egyházi adóteher csökkentésére szolgáló államsegély feltételeire

nézve tájékozódást nyerjünk s lehetőleg tisztán lássunk. Sürgeti ezt azon körülmény is, hogy a konvent látva a nagy szomjúságot ezen új forrás után, az 1907 évben kapott egy millió korona minket illető hányadából, valamint az 1908—9 évek reménybeliségeiből is 70%-ot egyetemes adóteher csökkentésére szolgáló alapra tett s ezen alaptól a segélyezést 1908 jan. 1-én megindítja s a kérvényezésre már a jelen év folyamán a lehetőseget megadja.

A kérdéses törvénycikkkel nagy socialis érzék s krisztusi szellem vonul be egyházi adózási rendszerünkbe a gyengék, a vagyontalanok védelme, a több gyermekkel megáldottak terheinek csökkentése a régi mesgyék tiszteletben tartása (talán kelletlenül is nagyobb mértékben) mellett, új irányok mutatása, ezek nyomán az általában is tulmagas, de igen sok helyen meg ezen felül kirívóan igazságtalan régi, párbér rendszeren nyugvó egyházi adózási igazságosabb s korszerű alapokra fektetése és pedig nem kényszerítve, csak segély kilátásba helyezésével ezek az elvek jellemzik új adótörvényünket.

Ismertetésemben a főszólyt azokra a szakaszokra kívánom fektetni, amelyek újak s a melyet egyházi adózási jelenlegi vagy igazságtalanságait vannak hivatva megszüntetni.

Igy csak érinteni kívánom, hogy az egyháziadó elméleti meghatározása után a régi törvény által is kívánt vagyonleltárt állandó jelleggel s az állandó egyházi és iskolai szükségleteket magában foglaló rovatos kimutatásokban továbbra is nyilvántartani rendeli s ezek alapján készül majd a költség előirányzat, a melynek összeállítása egyik igen szükséges előfeltétele az adóalapú segély megnyerésének s a melyre mint alább kifejteni szándékom, a jövőben sokkal nagyobb gond és körültekintés lesz fordítandó.

Némi újítást tartalmaz már 10 §. a melynek c. pontja, az idegenben lakó, de helyben üzlettel bíró, vagy valami más foglalkozást űző hitsorsosokat ottlakásuk esetén rájuk kivethető egyházi adójuk 50%-ával engedni az eddigi 25 helyett megróni. Érdekes újítás e szakasz utolsó bekezdése, a mely a 4—5 gyermekes apa adójából 15, a 6, vagy ennél több gyermekkel bíróból pedig 25 %-ot rendel leszámítani.

Igen fontos és erélyes végrehajtás esetén áldásos újítás a 11 §. a mely szerint az egyh. megyei közgyűlés feltűnő alacsony, vagy aránytalan adókulcsal bíró egyházakat, — az előbbeni esetben azonban csak akkor ha bevételei szükségleteit nem fedezik, — adókulcsaik módosítására utasíthatja, mit ha az illető egyház egy év alatt nem teljesítene, az egyházmegye küldöttség által készített el az új adókulcsot s az egyházmegyei megerősítés s fellebbezés esetén kerületi jóváhagyás után életbe is lép.

A 12 §. az egyetemes adóalap létesítését mondja ki s ebből segélyezni ígér minden olyan egyházat, a mely rendes szükségleteit a következő 13 §-ban megállapított adókulcs, vagy ezen normál adókulcsnak megfelelő más kulcs szerint, saját erejéből fedezni nem bírja.

Legfontosabb szakaszai a törvénynek kétségtelenül a 13 és 14. Az előbbiben adja az új, u. n. normal adókulcsot s alternative felállítja azokat a feltételeket, a melyek teljesítése s illetve bírása esetén nyerhet valamely egyház egyetemes adóalapú segélyt. Az utóbbi pedig a segély kérvény felszerelését s mellékleteit sorolja fel. Ezekkel a szakaszokkal már szükséges kissé bővebben is foglalkozni.

Mely egyházaknak van tehát egyetemes adóalapi segélyre igénye?

Ilyen segélyt azon egyházközség igényelhet, amely a 13 §-ban megállapított személyi és vagyoni adót életbe lépteti és az ebből és meglevő ingatlanai s egyéb alapjaiból származó bevételei nem fedezik az ezen törvény 7 §-a szerint összeállított s megerősített költségvetés előirányzati szükségleteit. Vagy ha ezen adókulcsot életbe léptetni nem tudja, vagy nem akarja valamely egyház;

2. szintén igényelhet adóalapi segélyt de csak úgy ha igazolni tudja, hogy tagjaira más kulcs szerint ugyan de legalább is annyi adó van pénz, termés, szolgálmányban kivéve, a mely megfelel az ezen §-ban megállapított személyi és vagyoni adó összegének s még azt is, hogy szegényebb sorsu hiveire az ő adókulcsa nem terhesebb, mint a 13 §. normál adókulcsa volna.

Igen fontos ezen szakasz azon intézkedése, hogy az adókulcs életbe léptetése mellett, de minden a mellett szól, hogy az ezzel egyenértékű régi adókulcs szerinti adózásnál is, a tandíjat eltörlelőnek mondja, tehát implicite fedezni igéri az ennek hiányában előálló több szükségletet.

S ezzel megis nyitja a 15 §. a zsilipet, az adóalap áldást osztó zsilipjét a szomjazó igény jogosultaknak. Csakhogy úgy tetszik nekem, hogy azok a zsilip kapuk igen nehezen nagy erőfeszítéssel nyílnak meg s kemény munkát fog adni azok felnyitása még a legjobb erőknél is, — ha csak a konvent még ezután alakítandó egyetemes adóügyi bizottsága még meg nem olajozza s így könnyebben kezelhetővé nem teszi ezen már ujonnan is beroszdásodni látszó kapukat.

De képek és sejtelmek helyett térjünk a dologra a segély folyamódások felszerelésére, anyagi és alaki kellekre.

A segély kérő egyház mondja a 14 §., tartozik kérvényéhez mellékelni:

a) Régi adókulcsa alapján eszközölt s illetékes egyh. m. hatósága által hitelesített *egyénekenkénti egyházi adó kirotatát* a konventi bizottság által rendelkezésére bocsátandó rovatos iveken mindig a kérést megelőző évi adó irás alapján s ebben fel kell venni a termés szolgálmány, pénz s egyéb lehető fizetést is, az előbbieket pénzértékre átszámítva az adóügyi bizottság által adandó kulcs szerint.

Ezen kimutatás két példányban lesz a kérvény első melléklete.

b) Mellékelni kell a 13 §-ban megállapított új adókulcs alapján elkészített egyénekenkénti kirotatról szóló kimutatást is 2 példányban, ezt természetesen azon esetben is, ha nem fogadja el az egyház új adókulcsul, szintén a kérvényezést megelőző évről; természetesen összehasonlítás és annak megállapítása céljából van erre ez esetben szükség, hogy a régi kulcs szerinti nem kisebb-e az egyházi teher általánosságban, mint a segélyezés feltételül megállapított normálkulcs szerinti adóteher, de meg azért is, hogy a vagyontalan vagy csekélyebb vagyonu egyháztagok nincsenek-e nagyobb egyházi adóval megróva, mint a milyen az új kulcs szerint terhelné őket.

c) Csatolandók a kérvényhez az összes érvényben levő s megerősített behivatalnoki *díjlevelek* pénzértékre átszámítással az a) alatt említett kulcs szerint. A kongruás lelkészi és a fizetés kiegészítési államsegélyes tanítói díjleveleknél az állami értékelések megmaradnak tehát, azokon változtatni nem szabad.

d) A kérvényezési évre szóló, szabályszerűen megerősített költségelőirányzat.

e) Mellékelni kell a kérvényezési évet megelőző *utolsó 5 évi egyházhatóságilag jóváhagyott számadásokat*. Ezekre nézve a konventi utasítás azon fontos és figyelemre méltó megjegyzést is tartalmazza, hogy a hol ezen egyházi számadásokban nem voltak felvéve a behivatalnoki földek jövedelmei vagy a lelkész és tanító terményben, szolgálmányokban élvezett járandósága vagy a hivek által az egyház javára teljesített munka stb. ott ezen 5 évi számadások presbyteri gyűlések határozataival megállapított pótszámadásokkal is kiegészítendőek s ezek egyházmegyei felülvizsgálási és esperesi hitelesítési záradékkal is ellátandók. Kívánatos lenne ha ezen pótszámadások alakítására is adna utasítást máresak az egyöntetű eljárás szempontjából is a megalkítandó egyetemes adóügyi bizottság.

A mint a fennebbiekből látható az egyetemes adóalapi segély nem könnyen hozzáférhető forrás, a melyből minden szomjuhozó bátran merithet, de szorgalmas munkával, kellő körültekintéssel s az egyetemes adóügyi bizottság még ezután kiadandó részletes gyakorlati utmutásainak figyelembevételével sok szükséglet kielégíthet, ha a hozzáfűzött remények meg nem csalnak, s ha maga az alap a remélt állami dotatiókból kellőképpen megerősödhetik.

Az a körülmény, hogy az egyszer megállapított segély 10 éven belül csak nagyon kivételes esetekben emelhető felebb, teljes komolyságra inti a kérvényezni ohajtó egyházakat kérvényeik felszerelésénél s illetőleg szükségük nagy figyelmet kívánó számba vételénél. S nekem úgy tetszik, hogy több ok szól a mellett, hogy a jelen év folyamán ne kísérsük meg a kérvényezést s a hiányos előkészítés miatt ne tegyük magunkat a vissza utasításnak s esetleg az elhamarkodás miatt ne zárjuk be magunk mögött 10 évre a kérvényezés ajtaját.

Kegyes engedelmmökkel a törvény ismertetése után még az ennek végrehajtása tárgyában, vagy jobban mondva az ennek áldásaiban való részesedésünk körül reánk váró teendőek s előkészületekre nézve ohajtanék egyet mást szives figyelmökbe ajánlani.

A mint a törvényből látható kérvényezni lehet régi, a 13 §. normál — és még ezután megállapítandó új adókulcs szerint is.

Legegyszerűbb volna mindenütt, ahol nagy és igazságtalan az adókulcs, elfogadtatni ezen normál kulcsot; sőt ott is, ahol alacsonyabb ennél, de nem fedezi a szükségletet az így kivetett adó, mivel az ilyen adókulcs alapján a legkönnyebben áttekinthető az adózás kvalitás és kvantitás tekintetében is.

Dehát tudom én azt, hogy új adókulcsot elfogadtatni s épen máról holnapra nem könnyű s hogy épen ezért sok egyház meg fogja kísérelni régi adókulcsa szerint is nyerni segélyt, a törvény megadja a lehetőséget ezeknek is. Csak kettőt köt ki, *az egyik* az, hogy a régi kulcs szerinti egyházi adó összeg ne legyen kisebb s illetve kevesebb az új normál kulcs szerint is nyerhető adó összegnél, *a másik*, hogy a régi kulcs keretében a kisember adója ne legyen nagyobb, mint a mennyit a normál kulcs róna reá. Ezt a két szempontot tehát mindenesetre tekintetbe kell venni, mint *conditio sine qua non-t*, ha valaki régi kulcs szerint kér.

Van még egy harmadik lehetőség is. A mely egyházak tudják, hogy épen ezen két feltétel hiánya miatt régi kulcs szerint nem kérhetnek, a normál 13 §. adókulcsot pedig bármi ok miatt elfogadni nem akarják,

vagy elfogadtatni nem tudják, szabadságukban áll más új adókulcsot léptetni életbe, de ha ezt a segélyezés reményében teszik, ennek a fenti két kívánalmat fel kell ölelnie szintén mint nélkülözhetetlen feltételt.

Csak természetes, hogy a törvény 11 §-ában az egyházmegye által oktrojált adókulcs a normál, vagy ennek teljesen megfelelő lesz.

Igen nagy figyelem fordítandó ezen túl a költség-előirányzatok összeállítására s egyházmegyénkben éppen a költségelőirányzatok miatt nem ajánlom a jelen év folyamán a kérvényezést. A költségelőirányzatoknak valljuk be őszintén a mi más oekonomiával bíró egyházi életünkben soha sem volt olyan jelentősége, mint községi vagy állami háztartásban, az egyházmegye nagyban s általánosságban annyit kívánt meg tőle hogy a fedezet elegendő legyen a kimutatott szükségletre s a legfőbb helyen a számvevősékek hatásköre nem is terjedt az e. községi számadások és költségvetések megvizsgálására. Pedig az adó alapi segélyezés gerince a költségelőirányzat lesz. Annak körütekintő, ügyes összeállítás s az összes lehető szükségek kellő mértékben leendő behelyezése s az ennek folytán mutakozó hiány lesz a vezérfonal a segély mérvének meg állapításánál, amint hogy nem is igen lehet más. Nem lehet azért eléggé óvatosnak s vigyázónak lenni a költségelőirányzat összeállításánál s erre a figyelmeket felhívni kötelességemnek tartom.

Az időt azonban nem szabad elvesztegetni a jelen év folyamán sem. Tenni való van elég. Az 5 évi számadás, ahhoz a pót számadások elkészítése, a jelen évi összes állami adók végleges megállapítása után, azok kijegyzése s azok alapján a normál adókulcs szerinti egyénekenkénti kiadás, valamint a régi szerinti is, mind adnak elég anyagot a feldolgozásra. Hiszem is, tudom is, hogy az egyetemes adó alapi bizottság részletes gyakorlati utmutatásai s rendelkezésre bocsátott rovatos iveri s kimutatásai után megindul a munka teljes erővel. Annyi bizonyos, hogyha valahol, ugy ezen a téren a körütekintés nem ajánlható eléggé.

Berczel.

Korocz József,
lelkész.

Katholikus Kongrua.

A Magyar Államban a hazafias magyar kath. papság lapjában következő, bennünket érdeklő cikk jelent meg:

„A lelkészkező papság soraiból vettük e felszólalást.

Mióta pap vagyok — annak pedig Isten kegyelméből már 17 éve — mindig rendezik a kongruát, a katolikus papok fizetését.

És mégis mi az eredmény? Az, hogy a néppárt május 28-iki esti értekezletén azt határozta, hogy a kongrua sürgős megoldása érdekében országos mozgalmat indít. Azt gondoltam egyelőre, hogy sajtóhibát olvasok; de tovább olvastam az értesítést s tovább is az van írva: „A párt végül a következő határozati javaslatot hozta: A néppárt országos mozgalmat indít a kongrua és autonómia kérdésének megoldása mellett. Hiszi, hogy a kormány, ígéretéhez képest, a párt ebbeli törekvését teljes erővel fogja támogatni és az illetékes té-

nyezők hozzájárulásával e kérdéseket mielőbb megoldásra juttatja.“

Tehát a kongrua rendezéséhez mégis még egy országos mozgalom kell. Furcsa, hogy a katolikus papok fizetésének rendezését nem maguk a papok mozgadják koronagyűléseiken, hanem arra országos mozgalom és néppárti határozat kell.

Hát mikorra van reménység a kongrua rendezéséhez? Egy kormánypárti függetlenségi lapban meg azt olvasom, hogy a néppártnak ugyanazon értekezleti tárgyalása szerint „a protestánsok három milliója és a katolikus kongrua és autonómia között junktim van s így a kérdések megoldása várható.“ Továbbá az „alsópapság köréből mind több felszólítás érkezik, a melyben sürgetik az autonómia és kongrua kérdés megoldását.“ Tehát az alsópapság mégis mozgolódik, de úgy, hogy senkinek ne tűnjék fel — tán képviselőik előtt, mert az újságokban nem nagy hire van.

És ily hosszú idő alatt minő megoldáson törik fejüket a fensőbbiségek? A protestáns lelkészek fizetését az állam az 1898. évi XIV. t.-cikkkel úgy rendezte, hogy az érettséges és rendes theológiát végzett lelkészek 1600 koronát, a kevesebb tanulmányuk pedig 800 koronát kapjanak évenként állami segély igénybevételeivel is.

A közeli napokban úgy olvashattuk a lapokban, hogy a központi kongrua-bizottság már befejezte a nagyobb javadalmak összeírását, már megállapította azt az összeget, mely a katolikus papok fizetésének az 1898. XIV. t.-cikkben megállapított 1600 korona, illetve 800 koronára leendő kiegészítéséhez szükséges lesz, e munkálatát áttette a püspöki karhoz javaslatlétel végett, hogy az az összeg honnan volna előállítható. Egy vidéki lap értesítése szerint a püspöki kar most közelebbről tartott konferenciáján oda nyilatkozott volna, hogy „a katolikus kongrua kiegészítésére 3,800.000 korona volna szükséges évenként. Ennek mintegy harmadrészt fedezné a vallásalap s mintegy 2,000.000 koronát az állam. Maradna még mintegy fél millió korona szükség évenként, a melynek fedezéséről az egyházfőknek kell gondoskodniok. Csak hogy a dugszdag magyar katolikus püspökök még ezt a fél millió koronát sem nagyon szeretnék megfizetni. A konferencián már olyan hangok is hallatszottak, hogy fizesse ezt a félmilliót is az állam.“ Vajon igaz-e e vidéki lap értesülése? . . .

Összefoglalva az egész rendezési folyamatot, egyszerűen kijelentem, talán az összes alpapság nevében, hogy ez a tervezett kongruarendezés a mai körülmények között és a közelebbről már országgyűlésileg is rendezett tisztviselői, tanítói és vasutas új fizetések mellett már túlhaladott álláspont, mert mikor a tisztviselőnek alapfizetése az új törvény szerint 1400 korona, a tanítóké 1000—1200 korona, a vasutasoké 1600 korona a mellékjövedelmen kívül, akkor a papok fizetését (alapfizetés és végfizetés egyformán) 1600 koronára rendezni — legalább sértő és bántó a kvalifikált papokra nézve. A katolikus kongruarendezésre is, ugy látszik érvényesül a latin közmondás: „Montes parturiunt“ . . .

És mi lehet mindennek az oka? Mi az oka annak, hogy a hogy a katolikus papok kongruáját csak most rendezik 1600 koronára, arra az összegre, a melyre a protestáns lelkészek fizetését ezelőtt már 10 évvel rendezte az 1898. évi XIV. t.-c. ? Mi lehet az oka annak, hogy a református konvent már törvénybe iktatta és a király ő felsége is szentesítette, hogy a református lel-

készek fizetése legközelebről már 2400 korona alapfizetéssel és az egyenlő képesítésű állami tisztviselőkével megegyező korpótlékkal, (200—200 korona ötödéves korpótlék) történjék akár az egyházi alapokból, akár államsegéllyel és a katolikus kongruarendezés csak most kezdődik 1600 korona fizetéssel? Hát a szegény református egyház többre képes, mint a gazdag katolikus egyház? Hol itt a baj a katolikusoknál? És kik az okai e maradiságnak?

A katolikus püspökök panaszkodnak körleveleikben, hogy papi pályára nem igen kezdtek lépni a katolikus ifjak. Ennek több oka között az a legfőbb, hogy kevesebb tanulással és önmegtagadással jobb fizetésű kondíciókba lehet jutniok s így maholnap a plébániák üresen maradnak, legalább a szegényebbek, mert még a szegény barátoknak sem kellene. Ha egyebet nem, legalább ezt vegyék figyelembe a főrendezők, hogy maholnap a principális plébánosnak kevesebb fizetése lesz, mint az aljarendelt kántortanítónak s minden rendelkezése alkalmával hallhatja e közmondás mormogását: „a pénz beszél.“ Én is hallottam már.

Videant consules . . . et episcopi!

Plébános.

E közleményt a Magyar Állam következő megjegyzéssel kíséri:

* * *

„Közöltük-e sorokat, mert van bennük sok igazság. Nem cáfoljuk a cikk állításait, csupán a püspöki karra vonatkozólag konstatáljuk, hogy a mint igazságtalan volna s rendezés egész terhét reájuk hárítani, mikor a nemkatolikusok kongruáját az állam rendezte — úgy lehetetlenség volna kívánni, hogy mikor a román szertartású katolikusok kivonják magukat a katolikus autonómiából, a minden ok nélkül óriási számra szaporított lelkészsegeik fizetését a latin szertartásúak vállalják magukra. Mihelyt ez elkülönítés megtörténik, a kongrua azonnal rendezhető lesz. Hogy a járadék ma már alacsonynak mutatkozik, az is bizonyos. Be kell hozni a papságnál is legalább a korpótlékok rendszerét.

Szerk.“

* * *

E közleményekre nekünk magunknak is van megjegyezni valónk. Elsőben is üdvözljük Plébánost, ezt a becsületes keresztyén lelket, a ki igen helyesen meglátta azt, hogy a néppárt ismertett határozati javaslata képezi a helyzet kulcsát. E szerint a néppárt országos mozgalmat tervez, melyhez a kormány ígéretét is bírja. (?) Ez a mozgalom azonban nem a lelkészkedő papság érdekében rendezése, hanem az egyházi javaknak birtokba vétele a néppárt részére. Erre tervezetik az a nagy országos mozgalom, melynek minden részről ellene kel állani. A főpapoknak is, mert a vagyont elveszik a kezükről, az alpapságnak is, mert nem fizetésrendezésre hanem politikai s más célra fordítják az így megszerzett vagyont. Ezt a nagyszabású tervet mely a va banque jelszava alatt indult jó lesz a kath. egyház elfogulatlan fiainak is megismerni. Szerk.

Egyetemes lelkészegyesület.

Üssünk a szeg fejére!

(Folytatás.)

E definícióból egy szót sem szabad kihagynom, ugyanis:

I. Az egyetemes összejöveteleken kívül is létezőnek kell lennie, hogy a lelkészikart a felmerülő részleges vagy egyetemleges kérdésekben, akciókban folyton irányítsa s ily kérdéseken kívül is folyton képezze, a mi csak egy állanóan hatályban levő szervezettel lehetséges.

A szervezet alkatrésze valamennyi lelkész és elvitázhatlanul minden lelkészi jellegű teológiai tanár és vallástanár: azért csak ezek, mert ez merőbben szakegyesület (mely „uszály“ nélkül a maga lábán kíván és akar járni.) Mozgató motora az évenként választott tisztviselő. Tisztviselő, mert a reájuk ruházott tisztelet viselik. Precíz nevük egyénenkint: „az egyetemes lelkészegyesület megbízottja.“ Legdemokratikusabb elnevezés, mert ezzel még a megszokott „primus inter pares“ meghatározás „primus“ fogalma is elesik, holott az „igazgatóságtag, elnök, alelnök“ stb. elnevezések a „primus“ gondolatait, sőt valóságát is magukkal hozzák.

Ha így „egyetemes lelkészegyesület megbízottja“ (e. l. e. m.) címet nyerik a tisztviselők egyénenkint, összesen pedig „az egyetemes lelkészegyesület bizottságá“nak szerveztessenek, minősítessenek és ez legyen a címük is (e. l. e. b.)

Évenként választassanak, hogy az egyenlőség is egyenjogúságra közös tisztelet a lehető teljes mértékben érvényesüljön. Még a bizottságnak szűkkörűleg csakis egymásra vonatkozólag egymás közötti munkafelosztása a mechanikus szükségéből eredő elnökség alelnökség neveztessek az e. l. e. b. képviselőjének, segéd képviselőjének. Szükséges, hogy mégis valaki a megszokott életben levő egyetemes organum működő és működtető nemét a bizottságot a kidolgozandó alapszabályok és a szükségek szerint értekezésre összehívja vagy levélben, lapban megkeresse, az egyetemes véleményét (soha csak a saját vagy a bizottság véleményét) irányítóul vegye, feldolgozza foganatosítsa, a mire az gyöngesség, gyorsaság és bátorság mechanikus érdekében a bizottság éppen azért a meghozott egyetemességtől megbízatást nyer.

Jegyzője, helyettes jegyzője, pénztárnoka, helyettes pénztárnoka, titkára, szerkesztője, (esetleg felekezetiünk és országunk határán belül vagy túl különböző bel és kül informálói, maradhatnak ily címekkel, mert a primus fogalmát nem is érintik.

Hogy ezen egyetemes organum ne legyen mint egy drót nélküli telegráf, hanem működő életének erei eljussanak a képzés és irányítással összejöveteleken kívül is kivétel nélkül az ország minden lelkészéhez: conditiósine qua non egy folyóirat. Ez lehetőleg havonként, vagy negyedévenként jelennek meg főcíme lehetne „A Szentlélek munkája“, „Keresztyéni szabadság“ „Haldás“ „Közösség“ „Igazság“ „Utmutatás“ stb. stb. alcíme pedig. Az egyetemes lelkészegyesület közlönye. Tartalma lehetne bibliából vett művek mellett a *Keresztyéni szabadság* köribe vágók. E lapot az előfizetésen kívül egyetemes fizetéssel pártoltatnának a kerületi stb. egyházi

lapok, melyek ahivatalos egyház dolgait adják a Magyar Szó egyetemlegesen pártoltatván szintén az eddiginél politikai érdekeinket tárgyalni.

Hogy pedig a bizottság is majd a szerkesztőségnek időközi folytonos fungálása az esetleges távollakások miatt geograficere akadályoztassék, de meg a kerületek között is a tökéletes lelkészi egyenlőség érvényesüljön, leghelyesebb volna évenként más más kerületből választani az így egymás közt találó tisztviselőket. — Megjegyzem, hogy a bár bizonyos kerületekhez kapcsolt, de mégis egészen specifikális körülmények között élő itt mégis csak külön és nagy területű Romániabeli, Szlavoniabeli épen az egyenlőség elvénél fogva legalább is annyiban érvényesüljenek, hogy mikor kerületükön van a sor (Erdély, Dunamellék, Dunántul) közülök is választassék 1 képviselő, hadd szállítsák az érdekes információkat. Az egy szerkesztőség volna az, a hol a speciális képesség elengedhetetlen követelménye nagyobb állandóságot szükségelne a „pares“ ellen éppen semmi veszélylyel, mert a megbizással az elnöki stb. fogalom merőben heterogén. Ez aztán nem mellé, hanem alárendelt közszolgálatot teljesítenének.

Hogy pedig az egyesületnek keze, lába legyen, hogy fennállhasson, mozoghasson, anyagi alapjának is kell lenni.

Itt érvényesüljön teljesen az egy lelkü testvériség, az „egymásnak terhét hordozzátok“ szent elve.

Azt majd a közösszó mutatja meg, hogy e lap ingyen élvezete mellett évi 10 vagy 20 kor-val járuljunk mindnyájan saját érdekünkhez: az egyesület fenntartásához, vagy a jövedelem arányában való hozzájárulást szavazzuk meg. Missziói lelkész vagyok, de évi 20 kort. kész örömmel áldozok e szent célra. Gondolom 2000 ref. lelkész csak ennyi áldozattal is micsoda eredményt fog felmutatni.

Kezek, lábak ereje nélkül csak cimeskedő, értekező, de valóban nem létező csonkák és bénák vagyunk, az összejöveteleken túl megsemmisülten.

II.

Egyesületünknek nemcsak az egyetemes összejöveteleken kívül is a szervezés által létezőnek, hanem hatásosan működőnek is kell lennie.

Hatásosan pedig csakis így működhetik, ha: 1. a szent Pál féle keresztyéni szabadság, tehát az igaz krisztusi hit hatásai között való szabadsággal lerázván magáról minden elöítéletet és kötött szolgálókat, sem hátra, sem jobbra, sem balra, hanem csak előre az igazság és tökéletesedés felé tekint?

Jegyzet. Luk. 9: 62; Rom. 14; I kor. 9: 22, 23; II. kor. 17 stb. Helv. conf. II: 2, 3 §, de Máté 16: 16, Ján. 6: 69; 14: 6; 15: 4, I. Ján. 4: 2, 320 I. kor. 3: 11—13 Nyomdászra. Helv: e. II: 1 §; II kor. 17 stb. stb. mert Máté 10: 17; II. Tim. 2: nagyon vigyázz! A mi egyesületünkre joggal kívánhatná az Úr és a hivatalos egyház részéről: Mát. 7: 15, Rom. 16: 14. Filipp. 3: 2; I. Tim. 5: 20—6: 5, II. Tim. 3! 5, 6, Tit. 15: 10 stb. Tehát ne I Filipp 3: 18, ne Kol. 2: 8 és konzekventialiter II. Thess. 2: 2, hanem Ján. 15: 4, ámde traditionaliter nem! hanem ismétlem Luk. 9: 62 és II. kor. 17 valamint helv. c. II. 4. §. bekezdése szerint. Nézzetek ezek után, mert nektek is szól Mát. 13: 11 és a ti hivatásotok az „eccl. semp. ref. debet“ Így szolgálhatunk aunthetikus és biztos közvéleményt a vallásiakban. Rázzuk le hát a római sze-

rüvé vált megkötöttség láncait. Mert a hivatásos atyák moccani se mernek még a szoroson elviekben involnált doldokban a nép „megázkódtatásától“ való tulzott és szolgálai félelemben, a nép és lelkészeik meg az „atyák“ miatt.

Az „atyák“ miatt. Így kényszerből nem „szembe-kötödsi“ hanem megkötödsi alatt maradnak a céltól el egymásra fordított tekintettel. Ilyen esőkönnyösség által patentirozott harc között nyögés igen, de Szentlélek szava nem hallatszik (Novák uram aztán lepászol, meg más tárgy más indítványozók is). Itt hasznos közvetítő szerepet kell vinni egyesületünknek, melynek tagjai mint lelkészek pásztorok, lelkivezerek a hiveket az egyesület fejlődő közvéleménye szerint preparálhatják. Nem hát csak a saját individualis véleményök szerint. Az individualizmusnak az idvesség dolgában igenis érintetlen legyen az autonómiaja a rómaiakkal ellentétben, de ha a hány fej, annyi gondolat nemcsak hanem akció is; ezen elv érvényesítésével korlátlanodik 2000 vezető individuum még oly dolgokban is, melyek nem az egyént csak, hanem az összest érdeklik az ő fejlődésében, tehát az arra hivatott egyetemes testületnek, mint Krisztus közös teste tagjainak többségi vagyis döntő véleményét, mintegy Isten szavát feltételezik: akkor az egyetemességnek fejlesztéséről szó sem lehet a csak saját nyelvén beszélő bábeli zürzavarban. Bármilyen legyen is egyesületünk többségi véleménye az egyéni idvességemen kívül álló dolgokra nézve a közrend kedvéért követem. Mit mondott Jézus csak 2 rész vagy 3-nak egyértelméről és akaratáról? Azt, hogy csudákat mivelhetnek.

(Folyt. köv.)

Objectiv.

Pázmány taborának harcza a Calvinii praedestinatio tana ellen.

Ismeretlen kézirat közlése kapcsán irta Dr. Böszörményi Géza.

II. a kézirat.

(Folytatás és vége.)

Ref: ugy de kéntelen mozdul meg az akarat, mikor megmozdittatik az ar malasztyától, vagy hogy világosabban szóljak: avval kéntelen az akarat, hogy a mivel megmozdítottatott végbe vigye.

Kath: tehát ugy jár az akarat a malasztal, mint midőn a tsirkét a kánya körmei közzé veszi? vagy valamint mikor a Tatár a rabot pórászra eresztvén hajtya maga előtt és kergeti, tsak olyan e' a' mi akaratunk, mint a rabé? Szalad az is, hogy az ostor meg ne érje, így vagyon-e a dolog vagy nem?

Ref: Akarja a lélek a jót, de kéntelen, másra akarattya akkor nem hajólhat, megköti az akaratot a malaszt, maga viszi végben azt, a mit jónak mondunk. **Kath:** és ez a sz. irás tanítása? tsak az forog tehát a' kérdésben: ha az irás tanittya-e az akaratnak minden képpen való szabadságát, vagy nem?

Ref: tsak ez egyedül.

Kath: Már édes Uram írva vagyon Jesus Sirak könyv 15. 16. „Ha a parantsolatokat meg akarod tartani és örökké kedves hiveséget szerezni, meg tart-

nak téged. Elődbe tette a vizet és a tüzet a melyre akarod nyujtsd ki kezedet. Az ember előtt az élet és a halál, a jó és gonosz, a melyik neki tetszik az adatik neki." Lássuk Jeremiás prófétát is cap. 21. 8. éppen azon szöveget olvasom „ime én előttökbe adom az élet utát és a halál utát Moiss. V. Lib. ay vers „usque ne ad fin, e parantsolat úgy mond melyet ma parantsolok néked nints feletted etc. tehát szabadon választhattya az akarat mind a jót, mind a gonoszt. Előtökbe adtam ugymond az életet és a halált, az áldást és az átkot. A 20-ik vers pedig ott e képpen beszélt: Szeressed a te Uradat Istenedet és engedy az ő szavának, engedhet tehát, ha akar mikor az Istent szereti engedve szereti, az szereti az Istent, a' ki enged a sz. szavának. Mar ha a malaszt az akaratot kényszeríti illik-e a sz. Lélekhez ez az ösztönözés? nem de nem, ha azt akarja engedhet, ha azt akarja ellene állhat?

Ref: Az arianusi kánomi második gyülekezet így tanította: elvesztettük az ártatlanság idejekor lévő szabad akaratot és hogy az ember magából csak a vétekre és a hazugságra alkalmas. (Ar. Can. 2. Can. 13. 22.) *Kath:* tegye oda Agoston mondását is in Euchir. ad. taur. Liberos arbitio male utens bomos, et se perditit et ipsum „Ezek hogy a szabad akarat kivesszett belőlünk nem mondgyák, hanem, hogy mi azt megvesztegettük, halljuk Agostont erről L. 1. contra 2. epist. Pelag. c. 2. libertas quidem purit per peccatum, sed illa quae in paradiso uiut habendi plenam cum immortalitate iustitiam, erőtlen ugyan a vétek után, de meg vagyok még, tudom, hogy a rossz fához igazít az Ur, hogy jó gyümölcst nem hozhat az irás mondása szerint. Erre azt mondhatnám, hogy ki-ki ha rossz kész akarva rossz, mégis azt kérdelem: lehetséges-e, hogy a gonosz ember jót beszéljen?

Ref: Igen is.

Kath: Hogy-hogy mondá tehát az Ur Mat. 12. 34. *Viperák fajzati, mi módon szólhattok jókat, holott gonoszok vagytok?* jól ide vigyázzon, rosszak voltak a farizeusok, ez egy: Az Ur azt mondgya, rossz ember jót nem mondhat, azonban pedig tapasztalljuk, sőt maga bizonyította urunk, hogy néha nem csak jót mondhatnak, hanem mondottak is. Moyses székén ültek az irástudók Matt. 23. mind a' mit mondanak néktek megtartsátok, mind ezekből azt tanulhatni ugy-e, hogy az irásban a tehetetlenség némelykor merő szokást jelent? azt olvasván tehát az irásban a gonosz emberől, hogy jót nem mondhat, azt érti az Ur: hogy nem szokása jól beszelleni, miért nem magyarázzuk az irásnak ama szavait is jót nem lehet, jó gyümölcst nem hozhat hasonló mód szerint a' a szokásra tudni illik és nem a tehetetlenségre.

Ref: tsakugyan Páll így szólt Rom. 7. 19. Nem a melly jót akarok, azt tselekszem, hanem a melly gonoszt nem akarok, azt mivelem.

Kath: tovább mondgya az Ur. *Hogyha pedig* úgy mond a mit nem akarok azt mivelem, már nem én mivelem azt magáénak nem vallya azt Pál a mit kész akarva végbe nem visz, a tagjairól panaszkodik Pál nem akarattjáról, más törvényt látott úgy mond a tagjaiban, ellenkezőt az elméje törvényével, a testi indulatokat ugyan bűnnek nevezi, de nem minha azokért elkarhoz-nék, ha kelleetlen szenvedni, mert cap. 8. azt tanította, semmi kárhozattok nincs azoknak, a kik a Krisztus Jesusban vannak, a' kik nem a test szerint járnak, más a test indulatait érezni, más azok kívánsági szerint járni. Olyan rabja volt testének, hogy ha teste neki rosszat jósolt mindgyárt ellene állott, nem test szerint

járunk hanem lélek szerint! Cor. 9. 27. verem a testemet és szolgálát alá vetem a ki szolgává teszi az ő testét, megmutatja az ő uraságát és így megvagyom bennünk teljességgel a szabad akarat. Rom. 1. 12. Így ösztönöz bennünket, ne uralkodgyék tehát a bűn a testi halandó testekben, hogy az ő kívánságainak engedgyek: ihol ha akarjuk engedünk, ha akarjuk lenyomjuk,

Ref: Én úgy tanultam az irásból, hogy mindent mi bennünk az ur viszen végben.

Kath: Mindent igenis, de nem nálunk nélkül, úgy hogy az akaratot meg ne ölje bennünk az ő szabad tehetségével együtt.

Ref: úgy viszen végben mindent bennünk, hogy a mint Jeren: 10. éppen nem áll az emberen. hogy ő az ő lépésit igazgassa.

Kath: Az az hogy az ember az ő elintézet dolgának kedve szerint minden állapotban szerencsés végét lássa, igen is, de az emberen áll, hogy az ő utyait ő elrendelje. Prov. 16 v. 9. az ember szive elrendeli az ő utát, de az Ur igazgattya az ő lépését. Elrendelheti tehát In' segítségével az ő szándékát mind a jóra, mind a rosszra, mert ura az ember az ő kívánságainak, azon Corint: irt levelét Pálnak hogy fejti meg Agoston L. degra. et. lib. arbit. c. 15. halljuk: Nem én, hanem In' malasztja vélem és így se nem maga az Isteni malaszt se nem ő maga (Pál) hanem az In' malasztja véle, ezek Agostonnak világos szavai. Másut ismét így szól a sz. Agoston ibid. cap. 2. Hogyan mikép ad az In' parancsolatot előnkbe, ha szabad akarat nintsen? bizonyára, a hol nekünk az mondatik úgy mond: Ne akard ezt, ne akard amazt, elegendő képpen megmutatják, hogy vagyon szabad akarat, tovább ugyan az L. 2. de Nupt et Conc cap. 3. a hol Julianust így szólította meg. Azt mondgyuk mind a ketten: hogy az ki minden e világra született magzatnak alkotója és hogy megvagyon az emberekbe a szabad akarat, nem azért vádoltok Tzelesztianusok, Pelagianusok, hanem azért mert az embernek malasztra való szükségét tagadgyátok. Ismét L. de Nat. et. Pra. c. 65 ditséri S. Hieroninus mondását sz. Agoston így szól, szabad akaratnak teremtett minket az In', minket vami kinszerítés sem az erköltsre sem a rosszra nem huz, mert a hol kinszerítés vagyon, nintsen ott korona. Ezekhez sz. Agoston azt veti, ki ne vallya ezt? ezt egész szívvel ki ne fogadná be? Ugyan ilyet mond L. 2. contra Fortunatum c. 5. de duobus ami. c. 12. Disput 1. Contra Fortunatum Manich. tom. 8. pag. 38. ebből kitezik, hogy sz. Agoston Calvinista nem volt és nagy ellensége volt a Manikheusoknak és a Calvinistáknak is ámbár utóbbiak legyenek, mert a manikheusoktól tanulták a Calvinisták azt, hogy az akarat szabadságot tagadgyák. sz. Hiral. in. psal. 2. pag. 39. Rom. 7 v. 18. Gregor Naz. or. 38. Megfeleltek ezek a sz. atyák régentén arra is mit azok rebesgettek a kik azt gondolták, hogy az Istennek elől-látása árt az akarat szabadságának, holott úgy mond Hier. lib. 3. adv. Pelag, pag. 462. Nequu emin idev peccavit Adam qu. Deus hoc futur, noverat, sed proscivit Deus, quod, ille erat propria voluntate factururus Augut-hus L. 3. delib arb. c. 3. similiter origenes de orat. p. 141. Etsi enim futura Deus non cognosceret . . . non eo minus simus effecturi. Ugy láttya az In' azokat a mit mi véghez fogunk vinni, szabadon tudni illik, mert nem csak akaratunkat láttya hanem az akaratnak szabadságot is, ime ezek a sz. atyák mind az ötödik század előtt éltek.

Ref: ezeket bizonyították úgy a sz. atyák igaz, de Calvinus azt monndgya L. 2. de Libr. Arbit. contr.

Pighium : hogy eltévelyedtek és hogy az akarat szabadságának csak azért fogták pártját, mert ha egyébként tanították volna, ki röhögtek volna a pogány filozófusok.

Kath : Ha ki kellett állani az igaz tanítás mellett, se büntül, se fegyvertül, nem rettegtek a régi jó keresztények, tudták azt : qui ne confessus fueris. Maga Plátó filosofusok csikaga in Phaedone pag. 94. így ír az akarat szabadságáról, hogy kathólikus lett volna, jobban nem írhatott, nyilvánvaló dolog tehát, hogy szabad a mi akaratunk, hogy a malasztnak ellene állhat az akarat Act : 7. 55 Math. 23. 37. Egy szóval az Isteni igazság azt nem akarhatta : hogy e megkobozott akarat valamit akarjon, meg nem köti azt se malasztjával se egyéb kényszerítésével. Mi az istennek munkástársai vagyunk a jóságos tselekedetben. Ezt mondgya Pál I. Cor. 3. 9.

(Vége.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kapuzárás.** A kollégiumi tanintézetek évzáró ünnepélye f. hó 11-ikén folyt le. Elsőben a tanulók tanáraikkal és a hálaadó szülékekkel a Nagytemplomba vonultak fel. Ott foglaltak helyet kevés számú méltóságaink is a főgondnokkal együtt, kit örömmel látunk az ilyen iskolai alkalmakon. A mindég megható közének után a kántus szerepelt. Előadása megfelelt az énekkar régi jó hírnevének és az alkalomnak. Azután Csiky Lajos a kollégium egyik papja imádkozott buzgón s vele együtt a diákok, tanárok s a megjelentek serege. A hálaadó évzáró istenitisztelet után a kistanácssteremben folyt le a kapuzárás másik fontos aktussá, a melyben a lelépő akadémiai igazgató, az egyh. kerület képviselője, Debrecen város és az egyház képviselői szerepelnek. A hálálkodó beszéd a bucsuzó igazgató tiszte s e tisztet dr. Haendel Vilmos ékesen teljesítette, a kerület részéről gr. Degenfeld Jóssef főgondnok és Debrecen városa részéről a polgármester Kovács József részvétele emelte ezt az ünnepélyt és adta tanári karok részére az elismerést. A debreceni nagy egyház képviselője K. Tóth Kálmán volt a presbiterium jelenlegi einöke. Az ő kenetes prófétai szavai még soká fognak csengeni azok szívében, a kik e nagy iskolánknak professorai és fejlődésének buzgó munkásai. A régi kollégium utolsó éve zárul, a mi ezután következik, az már csak a debreceni egyetem megnyitásához készülődő előjáték lehet. A mult ami mögöttünk van dicső, a jövő mely felé kívánkozunk nagy és reménységteljes. Áldassék az Urnak neve, hogy az egyiket becsülettel megállhattuk s kegyelme segítsen a megkezdett uton a másik megvalósítására. Tanulóknak, tanároknak,

tanítóknak boldog pihenés, az iskola jóltevőinek pedig gazdag aratás adassék.

— **Egy kis egyházközségi adat.** Azt hiszem, hogy a némi jelentőséggel bíró egyházközségi történet aktualis értékét nem csökkentem, ha közlési habozásom miatt kissé megkésve tudatom, hogy az anyagi erő, vagy kívánt s megfelelő pénz készlet dacára, tőle nem függő nehézségekkel sőt kellemetlenségekkel templomot s tornyot már negyedik évben építettő egyházközségem 946 k, 99 f. harangalapját 100 k. hijjával felhasználta módosított új jellegű tornyába ez év május hó 6. 7-ikén Thury Ferencz budapesti harangöntő kezelője Csóka Lajos által egy 350 kiló sulyu régi és a másik 130 kilós helyett egy 215 kiló sulyu új harangját modern szerkezet szerint vagy is vas gerendákra forgatható koronákkal szerelhette fel a harang és szerelési költség 1653 k. 20 f. összeget tevén. Az úgy nevezett régi harang, mely azonban 1884-ben öntetett Frapp Antal által Szatmárt, b az új harang pedig c hangú s a kettőnek zenés öszhangja nagy szekund. A Thury cég megérdemli hogy nyilvánítsam, miszerint a vele való összeköttetés magának és közegének szolid tisztességes, üzleti szellem s érzülettől független viselkedéséről tanuskodik, az öntődjéből kikerült harang tetszős szép formájú, hangja is kellemesen hat a hallérzékre. Ez esemény közlésével talán kárt teszek egyháznak melyet a madár távlatból nézők erősnek látnak, de a mely iskolai alappal, 20 mond husz VIII-ad osztályu sovány magyar holdnyi föld ingatlan birtokában, az állami adónak átlagos 60—70% f. évi költségvetés folytán tartja fenn magát és teljesíti anyagi kiadásait. Mint ilyen 1859 óta most templomépitési, majd harang alapot rak le aztán magtárt majd orgona készitési tőkét szerzett, tehát a szükséges anyagi erőt lehetőleg az önmaga anyagi körülményeiből, vagyoni existenciájának verejtékeivel táplálva fejti ki, nehogy kéregetésével terhére legyen kivált a már napjainkban természeté vált kéregetés által zaklatott áldozatkésztségnek. E szempontból és szempontban sáfárkodva lassan éri el ugyan egyik másik célját, pedig oly hűséges kezekkel kezeli övéit hogy megteremtett tőkéiből semmitsem pusztit el hűtlen könnyelműséggel, minek ellenkezője szinte ma sok helyen szokás, de még is elvégre eléri, mint az apostol intése szerinti pálya futó. A cél felé ily türelmesen törve, alantírott, is mint lelkes egy ódon egészségtelen kényelmetlen, rideg papilakban türok kényelmetlenkedve nyárban és még iróasztalom mellett is didergek erősen tüzelve is télben, míg hol ezreként pusztul a kassza üresedik a nagy földbirtok jövedelméből duzzadozó tárca, vagy az felkeresgetett áldozatkésztség jótékonyága tesz jól az önző és türelmetlen igényyel, palotaszerű lakház szalonias szobáiban fényelgeve kényelmeteskednek (?) a velem s családommal egy rangu tisztárs családok. Ez adatokat a harangok szerelési adatához nem azért tettem papirra a világ elé mintha irigyelném a jelzett szerencse kényelmét avagy kérni vágnék abból hanem azért, hogy alkalmilag jellemezzem ezt a méltatást, melyben részesül, a verejtékezve törekvő, hűségés takarékos nem nagyzó szegény és a tunya, sátán párnáján heverő, más segedelme után áhítózó s mégis fenyegető avagy hűtelen préda és a maga vesztegetését és a más megtakarításából pótolni vágyó egyház. Ugyan is egyházam II-ik iskola felállitására kényszeritvén az egyéb célokra letett és növelt alapjait nem érinthette, hogy iskoláját állam kézbe ne adja, kölcsönt kényszerült felvenni, s annak vissza fizetése céljából 1904-ben 4000 koronás tőkesegélyétr

tenyésztett kérvényt az egyházmegyei gyűlés elé. A segélyosztó bizottság javaslata alapján az egyházmegyei gyűlés meleg pártolással ajánlotta egyházamat a segélyezendők közzé és — és! a kispaládi egyház mégis arra van utalva hogy 1908 őszén újra adja be kellően felszerelt kérvényét; már most, ha lapozgatjuk és érdemileg bíráljuk a segélyezendők ciklusába sorozott és segélyezett egyházakat bizony bizony nem sok van közöttük mely egyháznál inkább érdemi a segélyt. Az ily bölcs méltatás által csinált egyházközségi rossz vérrel szemben, valóban nehéz a lelkésznek ápolni és örízni a felsőbb hatósági intéző körök igazság szolgáltatása iránti bizalmat és elismerő megnyugvást! Adatom végpontjául én csak annyit mondok hogy anyaszentegyházunk az Isten országának intézménye ugyan, de mert földi közigazgatási szervezetében s rendszerében sok oly káros miseriák vannak melyek nem illenek amaz égi országba készület intenciójához, tehát valóban szép lett volna a §-sok labirintjét építő zsinattól ha a keserítő miseriák fogyasztását is eszközölné po. a közalap dicsőségére is!

— **Kimutatás.** A főiskolai kórház és ambulancia május havi forgalmáról. Fekvő beteg volt a főiskolai kórházban: 1 akadémiai hallgató 11 gimnáziumi és 6 tanítóképezdei tanuló; kórházba kiküldetett: három akadémiai hallgató, 4 gimnáziumi tanuló összesen: 7. Járó betegrendelésen jelentkezett illetve kezeltetett 40 akadémiai hallgató, 104 gimnáziumi és 59 tanítóképezdei tanuló összesen 203. Debrecen, 1907. jun. 4. Dr. Trocsányi Béla főiskolai orvos.

— **A debreceni baptista egyesület feloszlata.** Andrassy Gyula belügyminiszter mostanában igen oszlató kedvben van. Egyre-másra hol a szocialista, hol más egyület oszlat fel. Ma a városhoz intézett leiratában tudatja a törvényhatósággal, hogy a debreceni baptista imaházat betiltja. A polgármester előzőleg az egyházközség megalakulására engedélyt adott, de a belügyminiszter ezt az engedélyt is megsemmisítette. Elhatározását azzal indokolja Andrassy, hogy a baptistáknak nincsen képesített hitszónokuk.

— **Dr. Tóth János államtitkár kitüntetése.** A koronázási jubileum alkalmából az ország sorsát intéző államférfiak közül többen részesültek különféle királyi kitüntetésekben. Minket azonban legközvetlenebbül az a kitüntetés érint, a mely a Kun egyh.-m. gondnokának Dr. Tóth János államtitkárnak szól. Hiszen az ő kitüntetése a miénk is, az ő öröme a miénk is. Épen azért, amidőn őszinte örömmel jegyezzük fel, hogy a ref. egyház képviselőjét a király a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki, egyszersmind hangot adva a közvéleménynek, igaz érzéssel kívánjuk neki, hogy az ő megbecsültetése öregbedjék továbbra is az ő becsületének mértéke szerint! Szép kitüntetését pedig (amelylyel az örökös bárói rang járt) élvezze lelki és testi erőinek teljességében addig

is, míg magasabb kitüntetésekre is érdemeket szerezhet.

— **Halálozás.** Sebestyén Ferencz, a magyarfenesi ev. ref. egyháznak 48 éven át lelkipásztora, életének 75-ik és boldog házasságának 44-ik évében május 31-én elhunyt.

— **Egy város kegyelele.** Kisujszálláson a város legnevezetesebb családjának, a fiuágon kihalt Illéssy-családnak rég porladozó hamvait magában foglaló sirok már bekelelődtek a lakóházak közzé. A város kegyelele új sirhelyet jelölt számukra. Május 13-án kezdték meg a hamvaknak új sirokba való tételét. Meg jelentek ez alkalomra a családnak leszármazói. Reggel nyolc órakor a régi temetőben a református tanítói kar énekével nagyszámu résztvevők jelenlétében megkezdődött a gyászszertartás, a melynek folyamán Nagy István ev. ref. lelkipásztor beszédet mondott. Azután megnyitották a sírokat s a porló tetemeket egymásután átvitték az új temetőben nyugvó Illéssy János dr. volt országos alveáltáros hamvai mellé. Az új sirokon jun. 2-án délután gyászünnep volt óriás közönség és a család tagjainak jelenlétében. Török Imre ref. lelkész beszédet mondott, mondott, a mely előtt és után a ref. tanítók énekkara gyászdalokat adott elő.

— **A magyarság Horvátországban.** Horvátországban csaknem másfélszáz ezer magyar él. A horvát uápszámlálás ugyan 90.780 magyart és 48.480 magyarul tudót mutat ki, de hát hol és miképpen tanult volna Horvátországban magyarul, közli ötvenezer horvát? Nyilvánvaló, hogy ez az ötvenezer magyarul tudó ember, leszámítva néhány száz magyarul tudó horváth vasúti tisztviselőt, szintén magyar ember. Ennek a nagyszámu magyarságnak összesen harmincöt elemi iskolája van, melyben a horváth statisztikából kimutatott Horvátországban élő 10.903, azaz 73.3 százalék, horvát iskolába kénytelen járni. A harmincöt iskola közül tizenháromat a Széchenyi Béla gróf elnöksége alatt lévő Julián-egyesület tart fenn, azonkívül van tizenegy református és tizenegy vasúti iskola. Ezeket a magyar elemi iskolákat is oly föltétellel türik meg Horvátországban, hogy nem szabad az iskolába horvát vagy szerb gyermeket fölvenni, sőt a magyar gyermeket sem szabad négy kilométernél távolabb levő iskolába küldeni és ha új magyar elemi iskola nyitására kérnek engedelmet, elintézetlenül hevertetik a kérvényeket.

— **Királyunk 40 éves jubileuma.** E hó 8-án az egész országban mindenfelé megünnepelték I. Ferencz József magyar királyt koronázásának 40 éves fordulóját. Ő felsége e hó 6-án érkezett Budapesre s rendkívül lelkes fogadtatásban részesült. Az utcákat sok ezer ember lepte el és örvendő éltette az uralkodót. A király Ferencz Ferdinánd trónörökössel és József főherceg családjával együtt 8-án részt vett a Mátyás-templomban rendezett ünnepi istentiszteleten, melyen ott voltak diszbe öltözve országunk nagyjai is. Istentisztelet után a király a várapalotában a főrendiház, képviselőház és a székesfőváros üdvözlését fogadta. A koronázási jubileum alkalmából a király 164 elítéltnak kegyelmezett meg, a kik megelőzőleg büntetett miatt még sohasem voltak büntetve s a jelenlegi büntetésüknek alapjául szolgáló törvényszegést csupán vétkes gondatlanságból, vagy a nyomasztó inség, vagy a szenvedélyek pillanatnyi kitörése által ösztönözve követték el. A megkegyelmezettek között vannak olyanok is, akik királysértések vagy a királyi ház tagjainak a megsértéséért voltak elítélve. Ugyancsak a jubileum alkalmából

a király Wekerle miniszterelnöknek a Lipóttrend nagykereskedelmi miniszternek, továbbá Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszternek, Jekelfalussy Lajos tábornagy, honvédelmi miniszternek, gróf Zichy Aladár ö folsége személye körüli miniszternek, Josipovich Géza horvát-szlavon-dalmát tárcanélküli miniszternek, Günther Antal igazságügyminiszternek és Justh Gyulának, a képviselőház elnökének a belső titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen legkegyelmesebben adományozta. Szintén belső titkos tanácsosok lettek a következők: Nákó Sándor gróf fiumei kormányzó, Andrássy Sándor gróf országgyűlési képviselő, Párvy Sándor dr. szepesi püspök, Weselényi Miklós báró koronaőr, Rakovszky István és Návay Lajos képviselőházi alelnökök. Esterházy Miklós herceg, Esterházy Miklós Mórícz gróf, Mayláth György gróf főreneiházi tagok és Jankovich Aladár gróf főrendiházi és horvát-szlavon-dalmát országgyűlési tag.

— **A debreczeni kerületi tanári kör** f. hó 8 án, szombaton tartotta meg ez évi záró gyűlését Dóci Imre elnöklété alatt. A kör elsőben Nádasdi Alajos pénztáros és dr. Csürös Ferenc titkár évi jelentését vette tudomásul, melyekből kitűnik, hogy a kör munkássága a jelen tanévben a multéhoz képest fellendülést mutat. A pénztári számadás is többlettel zárult. Ezután egy érdekes levél felolvasására került el a sor. A kör t. i. nemrégiben üdvözlő iratot intézett dr. Bódiss Jusztinhoz az orsz. középiskolai tanáregyesületet aelnökéhez, ki benedekrendi paptanár létére erélyesen verte vissza az egyesületet klerikális oldalról ért támadásokat. Ezen iratra válaszul érkezett az a köszönő levél, mely kiváló bizonyossága e kiváló papi ember szabad szellemű gondolkodásának. A mai viszonyok közt megbecsülhetetlen értékű kijelentéseiből álljon itt csupán a következő idézet: „Nem vártam ugyan ezt a rám nézve értékes bizalmi nyilatkozatot, mégis megvallom, hogy annál becsesebb rám nézve bizalmuk nyilvánítása, mert épen a debreceni és még néhány tanári körnek a példája lebegett szemem előtt, mikor az egyesületnek azon áldásos munkáját emlegettem, mely a tagok egyetértéséből fakad. Engem ugyanis az az érzés lelkesített pályám kezdete óta, ép úgy, mint debreceni kartársaimat hogy e hazai lakosai egymást testvérként szeressék s ne foglalják le egymás elől nagy hangú frázisokkal a hazafiságot s egyebb erényeket, — melyek csak tettekben nyilvánulva érnek valamit. A vallásos és felvilágosult szeretetnek kell különösen napjainkban áthatnia a középiskolai tanárság szívére-lelkét, midőn bizonyos oldalról éket akarnak közénk verni, hogy szét válasszák azt, amit gondos kezek több évi munkával megteremtettek, s megingassák egyesületünk épületét, mely az intelligenciát nevelő tanárságnak az utóbbi idők bevehetetlen várának bizonyult.“ Megszívlelni való szép szavak ezek. Azután a szabad tanítás Orsz. Kongresszusának átirata került sorra. A kör Török Péter és dr. Csürös Ferenc körli tagokat küldötte ki, hogy képviselőként az ez ügyben tartandó értekezleten részt vegyenek. Végül dr. Molnár István bősörményi tanár olvasta fel szellemes értekezését a latin nyelv szelleméről.

— **Ki írta a Szoboszlaj—Révész-féle Ágendát.** Nagytiszteletű szerkesztő ur. Jakab Antal tisztárs ur felhívására készsággel tudatom, hogy a tiszáninneri kerületben használt „Vallástevő katechismus“ szerzője Lácza Szabó József volt a mű legelső kiadása 1813-ban jelent meg Sárospatakon. Mindez meg van írva már a

Theologiai Ismeretek Tára II. kötetének 308. lapján is. Kiváló tisztelettel. Sárospatak. 1907. jun. 11. Zoványi Jenő.

— **Református papválasztás.** A küküllői ev. ref. egyházmegyébe kebeleztett erzsébetvárosi ref. körlelkész-ség hívei május hó 26-án Fejér Pál felenyedi papot közfelkiáltással lekipásztorukká választották.

— **Református templomszentelés Lugoson.** A lugosi magyar református egyház, a mely istentiszteleteit mostanáig a lugosi kir. főgimnázium tornacsarnokában tartotta, f. évi junius 16-tól kezdve saját templomában fogja tartani, a mely alkalommal, vagyis junius 16-án a békésbányai református egyházmegyei főhatóság tagjainak elnöklése alatt diszes felszentelési ünnepélyvel fogja új templomát felszentelni.

Tartalomjegyzék: II. Krónik. XXIII. 11. † Molnár Albert. — Régi mese. Dr. Ferenczy Gyula. — Gondolatok. Korocz József. — Katholikus kongrua. Plébános. — Páznány táborának harca a Calvini praedestinatio tana ellen. Dr. Bősörményi Géza. — Egyetemes lelkészegyesület. Objectiv. — Különfélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A kecskeméti áll. s ev. ref. főgymn. fenntartó testülete pályázatot hirdet az ujonnan szervezett szabadkézi rajz, rajzoló geometria és szépírási tanszékre, melyre a kinevezés joga az állam szerződés értelmében a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter urat illeti meg.

Pályázhatnak ref. vallásu okl. középiskolai rajztanárok. Az intézet jelenlegi viszonyai mellett a megválasztandó tanár köteles leendő pár órában földrajzot, esetleg természetrajzot is tanítani az alsó osztályokban.

A tanszék javadalma: 2400 kor. törzsfizetés; 480 kor. lakáspénz, öt izben 200—200 kor. korpótlék és jogosultság arra, hogy a kinevezendő rendes tanár szolgálata arányában a főgymn. rendszeresített 2600, 2800 és 3200 kor. törzsfizetéssel és a két utóbbi esetben 600 kor. lakásbérrel javadalmazott fokozatba előlépjen, továbbá megfelelő állami fizetésekiegészítés.

A fokozatba lépésnél ezen intézetben eltöltött rendes és helyettes szolgálati évek egészben, más prot. iskolákban eltöltött rendes szolgálati évek $\frac{3}{4}$ részben, a más jellegű nevezetesen állami, községi vagy más felekezeti iskolában eltöltött rendes szolgálati évek fele részben, a korpótlék folyósításánál pedig bármely hazai középiskolában rendes tanári minőségben eltöltött évek teljesen beszámíthatnak.

Okleveles pályázók hiányában a tanszék helyettes tanárral töltesse be, kinek évi javadalma 1600 kor. leendő.

A megválasztandó illetve, kinevezendő rendes tanár az országos tanári nyugdíj intézetnek jogositott és kötelezett tagja, de a fentartó testület járulékanak 40%-t maga tartozik fizetni.

A kellőleg felszerelt t. i. születési képesítési eddigi tanulmányt és szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot feltüntető okmányokkal ellátott, folyamodványok a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi miniszter urhoz intézve bezárólag július hó tizenötödik napjáig alólirotthoz küldendők be.

A kinevezett tanár állását 1907. szeptember 1-én köteles elfoglalni.

1907. Kecskemét junius 10-én.

Katona Mihály
főimn. igazgató.

Káplán kerestetik.

Bodnár János kakszentmártoni lelkész mellé a lelkészi teendők végzése, fizetés ; 500 k. káplántanítási átalány, lakás és kosztra lelkésztől 300 k. és a stóla m. e. 40—50 k. jelentkezés, Bodnár János lelkésznél Kakszentmárton u. p. Szatmár.

Pályázat.

A karcagi ref. főgym. főntartó testülete ezennel pályázatot hirdet egy helyettes tanári székre.

Pályázhatnak oly protestáns vallású tanárok és tanárjelöltek, a kiknek szakja német-latin vagy német-magyar.

Az állás javadalma 1600 korona évnegyedként előre fizetve.

Az állás 1907. szept. 1-én foglalandó el.

A kellően felszerelt kérvények 1907. július 10-ig nyújtandók be a gymn. igazgatóságnál az egyháztanácsához címezve.

Karcag, 1907. junius 10.

Pap Elek
ig. tanácsi elnök.

Pályázat.

A vésztői ev. ref. „sziki“ leánytanítói állomásra.

I. Javadalom : készpénz és különböző vált-

ságdíjak az egyház pénztárából évnegyedként előre fizetve 750 k. 08 f. Tizennégy hold szántóföld, vagy a föld helyett 336 k. Tisztességes lakás melléképületekkel és kerttel, végre az esedékes korpótlék államsegélyből.

II. Kötelesség : Az egyháztanács által ezen iskolához beosztott I—III. osztályos elemi leány-növendékeknek a tiszántuli ev. ref. egyházkerület B. tanterve szerint való tanítása. Egyháztanács fenntartja magának azt a jogot, hogy a tanítót ezen a helyen más osztály vezetésére is alkalmazza, de az osztályok számát nem szaporítja. Kötelessége többi tanítótársaival felváltva a reá következő sorrendben, lelkész felszólítása folytán az urvacsora osztás alkalmával a szószékről bibliaolvasás, melyért külön díj nem jár.

Pályázati kérvények felszerelve f. évi július 7-ig küldendők be a ref. lelkészi hivatalhoz. A választás valószínűleg július 14-én ejtetik meg. Az állás f. évi szeptember hó 1-én foglalandó el.

Kelt Vésztőn, 1907.

Csák Aladár
ref. lelkész.

Pályázat.

A hajdunánási ev. ref. egyház pályázatot hirdet egy tanítónői állásra.

Fizetése : államsegélyből 700 az egyház pénztárából 100 és lakbér címen 200 korona, továbbá az évtödös korpótlék.

Kötelessége : az iskolaszék által megjelölt osztály vezetése a tiszántuli egyházkerület A) tanterve szerint.

Pályázhatnak ev. ref. vallású okleveles tanítónők. A pályázati kérvények a szükséges okmányokkal — oklevél, keresztlevél orvosi és esetleg szolgálati bizonyítvány — felszerelve 1907. unius hó 28 napjáig alulirtohoz küldendők.

A megválasztott tanítónő állását a jövő iskolai év kezdetén vagy is 1907 szeptember első napján köteles elfogadni.

Hajdunánás 1907 május 27.

Pákozdi Lajos,
ev. ref. lelkész isk. széki elnök.

Pályázat.

A hajdunánási ev. ref. főgymnáziumban az 1907—908. iskolai évre egy magyar-német és egy grög-latin helyettes tanári állás töltetik be.

Mindegyiknek javadalmazása 1600 korona évi fizetés évnegyedes előleges részletekben.

Pályázhatnak a jelzett szakokból képesített vagy legalább szakvizsgálatot tett ev. ref. válásu tanárjelöltek. Akik az ének, zene vagy a torna tanítására is képesítve vannak, előnyben részesülnek s ezen tárgyak tanításáért külön díjazásban részesülnek.

A pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, képesítésüket, katonakötelezettségi viszonyukat, esetleges eddigi szolgálatukat és egészséges állapotukat igazoló okmányokkal felszerelt és az ev. ref. egyháztanácsához címzett kérvényüket alulirtohoz f. évi junius hó 27-ig küldjék be.

Hajdunánás, 1907. junius 6.

Benkő Lajos
lelkészelnök.

Pályázat.

A kisujszállási ev. ref. főgymnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet az 1907—8 tanévre egy helyettes tanári tanszékre.

Pályázhatnak a latin és német, vagy a latin és magyar nyelvekből képesített ev. ref. válásu tanárok tanárjelöltek. Fizetés évi 1600 korona a főgymnázium pénztárából, havi előleges részletekben. A kellően felszerelt kérvények alattirt igazgatótanácsai elnökhöz folyó évi július 1-ig küldendők be.

Kisujszállás 1907. junius 6.

Nagy István
ev. ref. lelkész. igazg.-t. elnök.

Gummi és rézbélyegzők
állandó festékpárnák,
számozógépek,
rézpecsétnyomók és
izléses nyomtatványok
gyorsan, ponosan és olcsón

DEBRECZEN, Simonffy-u. 5. sz. alatt kapható.

Király balzsam

Köszvény és
csuz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvénynél csuznál** továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
hires

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű“ gyógyszer-tára a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetőek be.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fe huzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléki lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerint stylusban, levéltári írománytartó fedelekek.*

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunca.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDÜS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egyház történelme című művet.

Ezen mű ára 19 korona, fizetendő 2 koronás egymásután következő havi részletekben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedékes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzászámításával, a postai megbízás útján bevonná. A részletek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt megszünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fizetett részletek által még ki nem egyenlített része a küldeménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel megrendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért, fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi részletekben Debreczen a Hegedüs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjjegezők 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást kérünk.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szoboszlay—Szabó: Konfirmációra előkészítő kátét ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, diszes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill., 100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándéku ajánljuk a Rozgonyi J. féle gyermekimakönyvet diszes kötésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és 5 korona árakban kaphatók:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Löfkovits Arthur

==== órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. ====

Egyházi készletek, keresztelő edé-

nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik 13,000 törzsbetétre több mint 580,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 1.700,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is benfoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 26. szám, főtársde épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

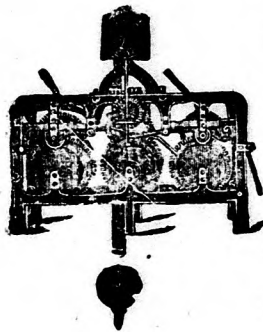
Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.

Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérmentve.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

DEBRECENI PROTÉSTÁNS LAP

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)

ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szives figyelmébe.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használatiú tasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve egy üvegese ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájást. Kapható: Grósz Nagy Ferencz gyógyszer-tárában Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hirnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bárminő sulyban, nemetszőket feltétlenül viszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmere
== rő irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok ujjraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánli továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetékel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

♂ **férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.** ♂

A járókelőket megálliítják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az tavaszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hirneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVAOTTT 1845-ben.